

77/2024.

Budapest Főváros XVI. Kerületi Önkormányzat

Mizsei László Önkormányzati Képviselő

Készült a 2024. 05. 08.-i képviselő-testületi ülésre

Tárgy: Döntés a Szitakötő Ökológiai Rezervátumpark
Létrehozásáról

Tisztelt Képviselő-testület!

Kerületünk nagy változásokon ment keresztül az utóbbi évtizedekben, melyek következtében eltűntek vagy erősen visszaszorultak azok a területek, melyek még őrzik az urbanizáció előtti idők növény- és állatvilágát, táji jellegzetességeit. A jelen és jövő generációk érdekében kötelességünk megőrizni a még megmaradt területeket, mint örökségünket, mind az ökológiai szolgáltatásaik miatt, mind a biológiai sokszínűség támogatása-megőrzése végett. A leendő park területe ráadásul vizes élőhelynek minősül, ami ökológiai szempontból kiemelt fontossággal bír.

A terület múltja

Már az 1700-as években a környékről készült első térképen is szerepel a terület, mint vizes mocsaras rész, de az 1810-es Pest-Buda és környékének katonai célú várostérképén is megtalálható. Van olyan 1800-as évekbeli térkép, ahol tóként tüntetik fel a területet, de többnyire mocsaras, bevágás szerű képződményként jelenítik meg (1 számú melléklet).

forrás: <https://maps.arcanum.com/hu/map/>

A terület elhelyezkedése

A terület az Önkormányzat tulajdonában lévő a Katymár közben található a 113923, 113924, 113925, 113927, 113928, 11329 és Asztag utca 113914, 113915 helyrajzi számú telkeket foglalja magába, 5500 m² területen. (besorolása jelenleg Lke-1/XVI/SZ4) (2,3,4 és 5 számú mellékletek)

Maga az ökológiai terület ennél jóval nagyobb, mivel hozzátartozik a szomszédos, magántulajdonban lévő telkeken található ligetes-nádas-mocsaras terület is. 2016-ban a magterület még 16000 m² volt, de a folyamatos beépítések mára lekorlátozták 12000 m²-re és ez a felület is folyamatos veszélyben van. (6 és 7 számú mellékletek)

A későbbiekben feltétlenül szükséges volna a 118514/7 és a 118514/8 helyrajzi számú, jelenleg magántulajdonban lévő ingatlanok megvétele és a parkhoz történő csatolása, mivel az egyik a még meglévő nádas terület felét foglalja magába, a másik pedig a Simándi-patak mederterületének egy részét fedi le (8 és 9 számú melléklet).

A legoptimálisabb az lenne, ha megtudnánk venni a 118514/5 és 115814/6 helyrajzi számú ingatlanokat és megtudnánk szerezni a 115814/10, 115814/11, és a 115814/12 helyrajzi számú

ingatlanok nádassal fedett részét is, így a park területe megőrizné integritását és elérné 13300 m²-es maximális területméretet (10 számú melléklet).

A terület megközelíthetősége.

A leendő park Árpádföldön található, területét jelenleg az Etelka és Rendelő utcák végéből gyalogosan és a Katymár közből lehet autóval megközelíteni. Az Asztag utca 10 eladása és beépítése óta sajnos megszűnt a gyalogos összeköttetés az Asztag utca és a központi terület között.

A terület közelében élők kapcsolata a területtel.

A területet jelenleg főleg a környékeliek használják, alacsony intenzitással. A Katymár utca és Katymár köz lakói (valamint a szomszédos Majorszegi liget lakói közül páran) előszeretettel használják egyfajta „surranó útként” Mazsola utcai buszmegálló megközelítéséhez oda és vissza. Sokan sétálnak erre gyerekekkel gyalog és babakocsival. (ennek okán vált fontossá a Rendelő utca végén található átjáró kiépítése, mivel előtte a patakon való átkelés gyakorlatilag balesetveszélyes volt) Sokan egyszerűen azért járnak ide, hogy madarakat hallgassanak, hogy közelebb kerülhessenek a természethez, de rendszeresen fordulnak meg itt kutyasétáltatók is. (ez okból került kérésemre kihelyezésre tavaly ősszel egy „ebkuka” a Katymár köznél található bejárathoz) Fontos megjegyezni, hogy ez a környékbeli gyerekek egyik kedvenc játszóhelye, kiváló lehetőség arra, hogy kapcsolatba kerüljenek a természeti környezettel, megfigyeljék az ott élő állatokat és növényeket, a természet változását. Mivel otthon érzik maguk, kifejezetten vigyáznak a helyre, nem rongálják, nem szemetelnek és a szüleik is biztonságban tudhatják őket a közelség miatt.

2019-ben aláírást gyűjtve végig jártam és megkérdeztem a terület közvetlen környékén lakókat. Egyhangúlag elutasították azt a lehetőséget, hogy a Katymár köz végén található 6db és az Asztag utca végén található 3db ingatlant az Önkormányzat eladja abból a célból, hogy lehetővé váljon a beépítésük. Fontosnak tartották a jelenlegi környezeti állapotok fenntartását és támogatták a terület „rendbetételét”, esetleges parkosítását. A parkosítást azzal a feltétellel, ha semmi olyan beavatkozás nem történik, ami jelentős forgalommal, az odalátogatók számának jelentős növekedésével járna. Ez teljességgel megérthető és elfogadható, hiszen 4 családi ház is közvetlen szomszédja a területnek. A terület sajnos éveken át közösségi személerakóként funkcionált, amit sok évi munkával, a környékeliek és a Kerületgazda Szolgáltató segítségével sikerült megtisztítanunk a legtöbb szeméttől és építési hulladéktól. (ennek okán került ki kérésemre a „hulladék lerakása hatóságilag tilos” tábla a Katymár köznél található bejárathoz) Jelenleg gondot leginkább a nem környékbeli látogatók szemetelése és a gondatlan kutyasétáltatók jelentik, az utóbbiak vagy nem szedik össze a piszkot az ebek után, vagy nem viszik el a zacskót az „ebkukáig”.

Sajnos nagyobb esőzések esetén jelentős mennyiségű hulladékot mos be a patakba a csapadékvíz. (főleg a Timúr úti vízvezető árkokban található szemét kerül be az esővízzel, ezért szükséges lenne valahol egy fizikai gát létrehozása a megfogására)

A terület ökológiai adottságai.

A park területe három nagyobb egységre osztható.

- A Simándi-patak medre
- A talajvíz által folyamatosan táplált tó és a mellette lévő fás bokros terület
- A gyalogösvény túloldalán található ligetes-mocsaras terület.

A terület sajátos talajtani adottságai miatt a leendő park vízellátását eredetileg a Simándi téren található forrás és a környék talajvíze biztosította-biztosítja. Mára a Simándi forrás bár még ad vizet, de az már csak nagyobb esőzések után jut el a Timúr útig. A patak a Timúr úton túli, Csömör felé eső részét a felszínre bukkanó talajvíz táplálja (nagyobb esőzésekkor a Timúr úton összegyűlő esővíz tisztítatlanul folyik a patakba, ami igen sajnálatos, mivel rengeteg szennyezőanyagot tartalmaz). A patak a Timúr úttól a Rendelő utca végéig kis megszakításokkal csőben vagy beton mederben folyik, majd a parkba beérve átvált természetes mederbe. A további szakaszon alacsony vízállás esetén a Cserhida utcai telkek végében folyik tovább egészen Csömör határán található nádasokig. Magasabb vízállások esetén a patak előnti a Cserhida utcai telkek végén található kiterjedt nádas területet, ami egyfajta biofilterként is szolgál. A patak innen tovább halad Csömör és Budapest határán egészen a Rákospalotai határáig. A Simándi patak aktív vízfolyás része körülbelül 2km hosszú. (11 számú melléklet)

A területen két vízfakadás található a Katymár köz jobb és bal oldalán, melyeket a feltörő talajvíz táplál. A jobb oldali csekély, de állandó vízhozamú, vize közvetlenül az Asztag utcai területen található mocsaras gyékényes területre folyik be. A bal oldali nagyobb vízhozamú, egy körülbelül 180m²-nyi vízfelületű sekély (kb 60-80cm mélységű) tavat táplál, melyből a víz egy csatornán át a patakba folyik. (A kifolyónál mértem már 8l/percnél nagyobb vízhozamot is.) A tó emberemlékezet óta nem száradt ki teljesen, de olyan sajnós előfordult, hogy kánikulai idők alkalmával a vízfelület mérete körülbelül az egyharmadával csökkent, de a leapadt felület is megmaradt nedves-láposnak. (12 számú melléklet)

A patak, a tó és a nádas terület együtt vizes élőhelyként funkcionál, több hulló- és kétélűfajnak biztosítva táplálkozó és szaporodó helyet, de számos rovar-, madár- és denevérfaj is megtalálható a területen.

A Csömöri Önkormányzat nemrég elhatározta, hogy a patak és a hozzá tartozó, csömöri területen található nádas-mocsaras-erdős részét helyi védettséggé nyilvánítja, az ezt megelőző környezeti felmérések jelenleg is folynak. (megjegyzés: a csömöri szakaszon a vízfolyást Mókus pataknak hívják, a Mókus utca közelsége miatt.)

A területen található számos nagyméretű fa rengeteg vizet párologtat el és ezzel sajátos klimatikus körülményeket állít elő. A leendő park területén 2-5 fokkal is alacsonyabb szokott lenni a hőmérséklet nyaranta, mint a környező utcákban, ezért sok környékbeli látogatója és a környező utcák gyermekei is előszeretettel játszanak itt, ismerkedve a természettel.

Sajnos a terület egy része illegális feltöltésre került a 80-as 90-es. A feltöltéshez használt földbe ismeretlen mennyiségű kommunális és építési hulladékot is kevertek, így ennek feltérképezése és megszüntetése szükséges, mivel a szemét bomlásából származó anyagok szennyezhetik a talajvizet, ami végül is a patakban köt ki. A munkákat a kifejezetten efféle célokra létrehozott környezetvédelmi káralapból lehetne finanszírozni.

A leendő park területe részét képezi annak a „vizes ökológiai folyósó” -nak, ami a Naplás tótól kezdődően a Szilas patak vonalán fut, eljut a volt cinkotai strandig és a Caprera patakig, majd a Csobaj bánya érintésével a leendő park területéig, majd folytatódik a Szilas patak vonalán az Elvira malomig és tovább egészen a Dunáig. Ezek az állomások egy vizes élőhely láncolatot alkotnak, mely igen fontos

a kerület élővilága, biodiverzitása szempontjából, ezért kötelességünk minden tőlünk telhető módon elősegíteni a fennmaradását és működését.

A terület környezeti állapota.

Még 2019-ben felkértem a Magyar Biodiverzitás-kutató Társaságot egy előzetes felmérésre a leendő park területének növény és állatvilágával kapcsolatban (13 számú melléklet). Az elkészült anyagból kiderült, hogy „a szóban forgó természeti terület számos természetvédelmi értéket tartalmaz, ezért további feltárása és célzott felmérése mindenképpen indokolt.” Ezért javaslom, hogy a Magyar Madártani Egyesülettel kötött közfeladat ellátási megállapodásunk alapján (17 és 18 számú melléklet) (Közreműködés az állam és az önkormányzatok természet- és környezetvédelemmel kapcsolatos feladatainak ellátásában. Megalapozó mérések végzése, tanulmányok, szakértések készítése, részvétel a természetvédelmi területek feltárását, bemutatását, fenntartását segítő munkákban.) kérjük fel őket a terület állatvilágának teljeskörű felmérésére, valamint a terület dendrológiai felmérése is szükséges.

A területen jelenleg három invazív növény terjedése jelent gondot.

Az első az **Kínai karmazsinbogyó (kínai alkörmös) (Phytolacca esculenta)** ami főleg a terület jobb oldali részén a patak meder szélén kezd terjedni. Tavaly sikerült egy olyan példányt kiásni, melynek rizómája gyermekfej nagyságú volt. Folyamatosan küzdünk ellene, de sajnos nagyon jól érzi itt magát.

(14 számú melléklet)

A második az **Indiai szamóca (Potentilla indica)** Elterjedése a terület középső, szárazabb, feltöltött részén tapasztalható. Termése tetszetős, ízetlen, enyhén mérgező. Ahol teheti, szőnyegként terül el, kiszorítva más őshonos növényeket. A terület rendszeres teljes felületű kaszálása ezt kifejezetten elősegítette, mivel a föld felszínén lapultan élő növények konkurensait így kiiktattuk. Kérésemre a Kerületgazda Szolgáltató két éve már csak a gyalogos közlekedésre használt sávot kaszálja, ahol nem okoz gondot, így a környező részen a többi növény sikeresen korlátozza a túlszaporodását. (15 számú melléklet)

A harmadik a **Japán óriáskeserűfű (Fallopia japonica)** Elsősorban az Asztag utcai telkeken terjedt el, itt igen magas, sűrű telepeket alkotva töretlenül terjeszkedik a leendő park Katymár közti része irányába. Mivel vízkedvelő növény és abból itt rengeteg van a talajban, gyors terjedésével igen nagy területről szorított ki szinten minden más növényt. Gyomirtó alkalmazásával megfékezhető lenne, de gliofzát tartalmú szereket tilos felszíni vizek közelében használni a bemosódás elkerülése végett. Harmadik éve folytatunk egy kísérletet a visszaszorításukra a Kerületgazda Szolgáltató segítségével és a főkertész támogatásával. Vastag fekete műanyag fóliával takarjuk a legfertőzöttebb részt, ahol sikerült is elérni, hogy visszaszorítsuk, de valószínűleg a közvetlenül a növényzárba fecskendezett gyomirtószer lesz a megoldás, akár az alkörmös estében. (16 számú melléklet)

<https://mek.oszk.hu/11700/11738/11738.pdf>

Kérem a tisztelt Képviselő-testületet, hogy az előterjesztést tárgyalja meg és döntsön a határozati javaslatok elfogadásáról.

Határozati javaslat I.:

Budapest Főváros XVI. kerületi Önkormányzat Képviselő-testülete úgy dönt, hogy létre kívánja hozni a Szitakötő Ökológia Rezervátum Parkot a Katymár közben található a 113923, 113924, 113925, 113926, 113927, 113928, 11329 és Asztag utca 113914, 113915 helyrajzi számú telkeket magába foglaló területen.

Határidő: 2024. május 6.

Felelős: Kovács Péter polgármester

(elfogadása minősített szótöbbséget igényel)

Határozati javaslat II.:

Budapest Főváros XVI. kerületi Önkormányzat Képviselő-testülete úgy dönt, hogy kezdeményezi a 113923, 113924, 113925, 113926, 113927, 113928, 11329 és Asztag utca 113914, 113915 helyrajzi számú telkeket magába foglaló területen átminősítését Lke-1/XVI/SZ4 (Kertvárosias, intenzív beépítésű lakóterület)-ről Zkp/XVI/3 (Zöldterület - közpark)-ra.

Határidő: 2026. december 31.

Felelős: Kovács Péter polgármester

(elfogadása minősített szótöbbséget igényel)

Kelt: Budapest, 2024. április 29.

.....
Mizsei László Önkormányzati képviselő

Tárgyalásra illetékes bizottság: Környezet és Klíma Védelmi Bizottság